

УДК 338. 338.24. 352.075

Трохимець О.І.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та міжнародної економіки
Класичного приватного університету, м. Запоріжжя***РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО КОНТРОЛЮ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ПИТАНЬ ПІДВИЩЕННЯ
ЯКОСТІ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНИХ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ
ТА РЕГУЛЮВАННЯ СПОЖИВЧИХ ЦІН ТА ТАРИФІВ****REGULATION OF PUBLIC INVOLVEMENT IN THE CONTROL
OF PUBLIC AUTHORITIES ON IMPROVING THE QUALITY
OF SOCIAL-ORIENTED GOODS AND SERVICES AND REGULATION
OF CONSUMER PRICES AND TARIFFS****АНОТАЦІЯ**

Представлені основні проблеми, які викликають обурення та невдоволення громадою у питаннях контролю за діяльністю органів виконавчої влади. Розглянуто регулювання участі громадськості в оцінці якості соціально-орієнтованих товарів та послуг, моніторингу споживчих цін та тарифів. Представлені основні нормативно-правові акти, які забезпечують активну участь громади у реалізації державної політики. Зазначено, що передумови для здійснення контролю з боку громадськості за органами влади, але проблема полягає у відсутності дієвого механізму, який би чітко показував як саме необхідно залучати громадськість. Також, у статті визначено, що механізм реалізації контролю повинен супроводжуватись поясненням стосовно дій з приводу залучення громадськості до процесу контролю. Органи виконавчої влади організують та проводять консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та вивчення громадської думки. Активна участь громадян у контролі за діяльністю органів державної влади сприятиме проведенню більш прозорої політики з боку державної влади, підвищить якість наданих послуг, тим самим забезпечить якісний рівень життя населення.

Ключові слова: громадськість, органи влади, контроль, місцеве самоврядування, соціально-орієнтовані товари та послуги.

АННОТАЦИЯ

Представлены основные проблемы, которые вызывают возмущение и недовольство обществом в вопросах контроля за деятельностью органов исполнительной власти. Рассмотрены регулирования участия общественности в оценке качества социально-ориентированных товаров и услуг, мониторинга потребительских цен и тарифов. Представлены основные нормативно-правовые акты, которые обеспечивают активное участие общества в реализации государственной политики. Отмечено, что предпосылки для осуществления контроля со стороны общественности за органами власти, но проблема заключается в отсутствии действенного механизма, который бы

четко показывал, как необходимо привлечь общественность. Также, в статье определено, что механизм реализации контроля должен сопровождаться объяснением относительно действий по поводу привлечения общественности к процессу контроля. Органы исполнительной власти организуют и проводят консультации с общественностью в форме публичного обсуждения и изучения общественного мнения. Активная участие граждан в контроле за деятельностью органов государственной власти будет способствовать проведению более прозрачной политики со стороны государственной власти, повысит качество предоставляемых услуг, тем самым обеспечит качественный уровень жизни населения.

Ключевые слова: общественность, органы власти, контроль, местное самоуправление, социально-ориентированные товары и услуги.

ANNOTATION

The basic problems that cause resentment and discontent community in matters of control over the activities of the executive have been presented in the article. The regulation of public participation in assessing the quality of social-oriented goods and services, monitoring consumer prices and tariffs has been considered. The basic regulations that ensure active community participation in the implementation of public policy have been shown. Indicated that conditions for control of the public by the authorities, but the problem are the lack of an effective mechanism that would clearly show how the public should be involved. Also, the article stipulates that the control mechanism of implementation must be accompanied by an explanation of action on public participation in the control. The executive will organize and conduct public consultation in the form of public discussion and study of public opinion. Active citizens participate in monitoring the activities of public authorities will facilitate a more transparent policy on the part of the government, improve service quality, and thus ensure quality of life.

Keywords: public authorities, control, local government, social-oriented goods and services.

Постановка проблеми. Постійні цінові коливання на продукцію та послуги соціального значення (продукти харчування, послуги житлового-комунального господарства), недосконалість якості продукції та послуг, недоотримання комунальних послуг в повному обсязі, відсутність у населення інформації щодо використання коштів (сплатених населенням за комунальні послуги), зловживання службовим становищем чиновниками, корупційні скандали викликають як багато питань з боку як громади так і представників громадянського суспільства так і обурення та невдоволення діями та бездіяльністю влади та представників підприємств, які надають комунальні послуги з боку населення.

Проблеми та перспективи розвитку залучення громадськості до процесів контролю за діями органів влади по відношенню до соціально-орієнтованих товарів та послуг, а саме за моніторингом споживчих цін на соціально-орієнтовані продукти харчування, на ціни та тарифів і якість комунальних послуг стали особливо актуальними для територіальних громад.

Відомо, що ефективна діяльність органів державної влади залежить від контролю з боку громадянського суспільства. Тому участь громадян у державному управлінні та контролі за діяльністю органів влади є необхідною складовою проведення реформ в Україні та підвищення життя населення та розбудови громадянського суспільства. Непослідовна тарифна політика вимагає прозорості та визначеності. Також не визначено та чітко не зазначено як саме має «залучатись» громадськість до процесів реформ, контролю за якістю та контролі за діяльністю та рішеннями органів державної влади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Принципи місцевого самоврядування висвітлював у своїх працях Батанов В.Б. [1]. Свої дослідження щодо реалізації прав громадян на участь в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванні присвятили Купрій В. та Паливода Л. [2]. Також, варто відзначити, що в їх працях також

детально розглянуто громадську експертизу та громадський контроль за діяльністю органів державної влади.

Питання здійснення контролю в системі органів місцевого самоврядування в Україні висвітлювали у своїх працях такі вчені як Покатаєв П.С. [3, 4], Усаченко Л. [5]. Регулювання державної політики щодо механізму ціноутворення на товари і послуги для населення із зазначенням аспектів контролю з боку громадськості розглядала Покатаєва О.В. [6]. Співпрацю органів влади з населенням розглядала Бабінова О.О. [7].

Виділення раніше не вирішених питань. Існує багато наробок та досліджень, праць вчених стосовно контролю та залучення інститутів громадянського суспільства, громадськості до контролю за діяльністю органів державної влади у сфері протидії корупції. Особлива увага приділяється боротьби з корупцією.

Втім, незважаючи на спроби та дослідження питання контролю за діями влади з боку громадськості, саме контролю за цінами і тарифами на соціально-орієнтовані продукти та послуги залишається недостатньо досліджуваним. Не представлено чіткого працюючого механізму взаємодії влади та громади в питаннях контролю якості послуг ЖКГ, моніторингу цін на соціально-орієнтовані товари та послуги.

Питання контролю з боку громадськості саме за ситуацією пов'язану з соціально-орієнтованими товарами та послугами є маловивченими. Деякі питання щодо контролю з боку громадськості так і залишаються не розкритими.

Формулювання мети. Мета статті полягає в аналізі можливості залучення громадськості до контролю за діяльністю органів влади у встановленні споживчих цін на соціально-орієнтовані товари та послуги, на встановлення цін і тарифів на послуги ЖКГ та за якістю вищезазначених товарів та послуг.

Викладення основного матеріалу. У Конституції України чітко задекларовано право громадян брати участь в управлінні державними справами. Це право громадяни можуть реалізувати безпосередньо, беручи участь у референдумах. Крім того,

кожен може обирати та бути обраним до органів державної влади. Теж саме стосується і сфери місцевого самоврядування, участь у якому також гарантується державою. Це передбачає як участь у місцевих референдумах, так і у формуванні (виборах) місцевих рад, інших органів місцевого самоврядування. Реалізація цього права відбувається за належністю громадян до відповідних територіальних громад [2, с. 8].

Безперечно, коли мова йде про контроль або експертизу, перше, що спадає на думку, це споживча експертиза харчових товарів на відповідність до державних стандартів якості. Така експертиза забезпечується ДП «Укрметртестстандарт». Експертиза – це дослідження будь-яких питань, вирішення яких вимагає спеціальних знань, з поданням мотивованого висновку.

У цій статті розглянемо саме участь громадськості в оцінці якості соціально-орієнтованих товарів та послуг, моніторингу споживчих цін та тарифів.

Законодавче регулювання участі громадськості закріплено Постановою № 996 від 03.11.2010 р. „Про забезпечення

участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” [8]. Також, таку діяльність з боку громади забезпечує ряд нормативно-законодавчих актів (табл. 1).

Як зазначено у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про громадський контроль»: «Грунтуючись на наведених вище аргументах, можна зробити висновок, що на шляху розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави громадський контроль є не тільки важливою складовою державного управління та місцевого самоврядування, але й найважливішим чинником розвитку громадянського суспільства».

Створення громадських рад з окремих питань, важливих для населення того чи іншого регіону є одним з перших кроків до залучення громадськості. Адже громадськість, в тому числі і представники інститутів громадянського суспільства відстоює інтереси місцевого населення та може пояснити реальний стан речей щодо рівня життя, купівельної спроможності тощо.

Як свідчить аналіз законодавчих актів, передумови для безпосередньої

Таблиця 1

Нормативно-правові акти, які забезпечують активну участь громади у реалізації державної політики

№	Нормативно-правове регулювання	Опис
1	Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. N 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [8]	У п. 1 Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, який затверджений цією Постановою, зазначено, що цей Порядок визначає основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики (далі - консультації з громадськістю).
2	Постанова КМУ від 5 листопада 2008 р. N 976 Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади [9]	Цей Порядок визначає процедуру сприяння проведенню інститутами громадянського суспільства та громадськими радами, утвореними відповідно до Типового положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. N 996 (996-2010-п) «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» (Офіційний вісник України, 2010 р., N 84, ст. 2945), громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. ування органами виконавчої влади у своїй роботі.

Продовження таблиці 1

2		У п. 2 Постанови зазначено, що громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади (далі - громадська експертиза) є складовою механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врах
3	Постанова КМУ від 4 січня 2002 р. N 3 Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади [10]	У п. 1 та 2 Порядку, затвердженого цією Постановою зазначено, що 1. Оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється з метою підвищення ефективності та прозорості діяльності цих органів шляхом впровадження та використання сучасних інформаційних технологій для надання інформаційних та інших послуг громадськості, забезпечення її впливу на процеси, що відбуваються у державі. 2. Оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади здійснюється шляхом: розміщення і постійного оновлення міністерствами, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади інформації відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» (2939-17) та цього Порядку на офіційних веб-сайтах;
4	Закон України «Про соціальний діалог в Україні» [11]	Цей Закон визначає правові засади організації та порядку ведення соціального діалогу в Україні з метою вироблення та реалізації державної соціальної і економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин та забезпечення підвищення рівня і якості життя громадян, соціальної стабільності в суспільстві.
5	Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» [12]	Цей Закон відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) визначає порядок всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади або органів місцевого самоврядування, є складовою частиною законодавства України про інформацію. У ст. 1 зазначено, що висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні - одержання, збирання, створення, поширення, використання і зберігання інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб про роботу цих органів;
6	Закон України «Про об'єднання громадян» [13] Документ 2460-12, втратив чинність від 01.01.2013	Право громадян на свободу об'єднання є невід'ємним правом людини, закріпленим Загальною декларацією прав людини, і гарантується Конституцією (254к/96-ВР) та законодавством України. Держава сприяє розвитку політичної та громадської активності, творчої ініціативи громадян і створює рівні умови для діяльності їх об'єднань.

Закінчення таблиці 1

7	Наказ N 7 від 16.01.2007 «Про затвердження Положення про громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів» [14]	У п. 1.2. Порядку, затвердженого цим Наказом вказано, що Громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів здійснюють громадські інспектори благоустрою населених пунктів (далі – громадські інспектори). п.2.2. Громадські інспектори у своїй діяльності керуються Конституцією України (254к/96-ВР), законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами і стандартами щодо вимог з благоустрою населених пунктів, наказами центрального органу виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства, наказами та розпорядженнями Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, сільських, селищних, міських рад та їх виконавчих органів, Правилами благоустрою територій, затвердженими в установленому порядку, у відповідному населеному пункті та цим Положенням.
8	Постанова КМУ від 15 січня 2005 р. N 39 «Про Порядок залучення представників громадських організацій до спостережень за зміною цін і тарифів на товари та послуги, що реалізуються населенню, і рівнів заробітної плати працівників галузей економіки» [15]	П. 1 Порядку встановлено, що злучення представників громадських організацій до спостережень за зміною цін і тарифів на товари та послуги, що реалізуються населенню, і рівнів заробітної плати працівників галузей економіки (далі - спостереження) шляхом їх участі у роботі громадських експертних рад з питань індексації (далі - експертні ради), які утворюються при Кабінеті Міністрів України, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях.
9	Закон України «Про Про органи самоорганізації населення» [16]	Цей Закон визначає правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення. Згідно ст. 2 органи самоорганізації населення - представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення завдань, передбачених цим Законом; У ст. 3 вказано, що 1. Орган самоорганізації населення є однією з форм участі членів територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах у вирішенні окремих питань місцевого значення. 2. Органами самоорганізації населення є будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, комітети районів у містах, сільські, селищні комітети
10	Проект Закону України «Про громадський контроль»	5. Згідно ст 3. Проекту Закону 1. Громадський контроль - діяльність, направлена на забезпечення законності дій державних органів та органів місцевого самоврядування, виявлення наявних фактів недотримання їх посадовими особами законодавства щодо забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства (далі - громадяни) Громадський моніторинг - форма громадського контролю, що передбачає безперервне, процедурним та правовим чином регламентоване спостереження з боку суб'єктів громадського контролю за відповідністю діяльності об'єктів громадського контролю суспільним інтересам. Громадські обговорення - форма громадського контролю, яка передбачає реалізацію прав громадян на участь у процесі прийняття рішень органами виконавчої влади та місцевого самоврядування через проведення зібрань для публічного обговорення проектів та рішень об'єктів громадського контролю щодо їх відповідності суспільним інтересам.

участі та залучення громадськості до процесу контролю та взаємодії з органами державної влади стосовно питань моніторингу споживчих цін, послуг ЖКГ прописаний та зазначений та передбачені законодавством. Втім, спостерігається відсутність механізмів їх реалізації.

Вважаємо, що вкрай важливий є механізм залучення громадськості до контролю за цінами, тарифами, якості соціально-орієнтованих товарів та послуг (рис. 1).

Вкрай важливим при реалізації механізму формувати громадську свідомість та громадську відповідальність стосовно

Рис. 1. Механізм залучення громадськості до контролю за діяльністю органів державної влади з питань підвищення якості соціально орієнтованих товарів та послуг та регулювання споживчих цін та тарифів

того, як саме здійснюється ціноутворення на соціально-орієнтовані товари та послуги та якість наданих послуг. В результаті вдалої реалізації механізму відбудеться налагоджування діалогу – партнерства – бізнес – влада – громада.

Механізм реалізації контролю повинен супроводжуватись поясненням стосовно дій з приводу залучення громадськості до процесу контролю. Органи виконавчої влади організують та проводять консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та вивчення громадської думки [2, с. 9].

Купрій В., Паливода Л. зазначають, що публічне громадське обговорення передбачає організацію і проведення: конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим столом, зборів, зустрічей з громадськістю; теле- або радіодебатів, Інтернет-конференцій, електронних консультацій. Вивчення громадської думки здійснюється шляхом: проведення соціологічних досліджень та спостережень (опитування, анкетування, контент-аналіз інформаційних матеріалів, фокус-групи тощо); створення телефонних “гарячих ліній”, проведення моніторингу коментарів, відгуків, інтерв'ю, інших матеріалів у друкованих та електронних засобах масової інформації для визначення позиції різних соціальних груп населення та заінтересованих сторін; опрацювання та узагальнення висловлених у зверненнях громадян пропозицій та/зауважень з питання, що потребує вивчення громадської думки [2, с. 10].

Хоча суспільство звикло до стереотипного мислення та сприйняття об'єднання громадян для контролю діяльності підприємств ЖКГ, залучитися та контролювати необхідно всі сфери діяльності влади.

На жаль, існує такий фактор як соціальна пасивність населення. Не всі громадяни проявляють громадянську свідомість та залучаються до життя громади. Більшість звикли перекладати відповідальність за неправильну діяльність чи бездіяльність на «когось іншого».

Необхідно створити механізм та передумови залучення громадян та самоор-

ганізовану громадськість о контролю якості надання послуг ЖКГ, моніторингом споживчих цін на соціально орієнтовані товари та послуги. Оприлюднення основних документів – та результатів експертизи на веб-сайтах забезпечить своєчасну поінформованість громадськості. Важливою є співпраця влади та громадянського суспільства. Тим самим це сприятиме розвитку територіальної громади, підвищить якість наданих послуг та забезпечить безперервний діалог між бізнесом, владою та громадою.

Активна участь громадян у контролі за діяльністю органів державної влади сприятиме проведенню більш прозорої політики з боку державної влади, підвищить якість наданих послуг, тим самим забезпечить якісний рівень життя населення.

Покращити стан справ можливо, якщо створити механізми та якісні передумови для залучення громадян та їх об'єднань, а також самоорганізовану громадськість до здійснення контролю за якістю надання житлово-комунальних послуг у межах тієї чи іншої територіальної громади. Хоча законодавством і передбачається здійснення громадського контролю у сфері надання житлово-комунальних послуг та моніторингу цін на соціально-орієнтовані товари та послуги, проте через фактичну відсутність механізмів їхньої реалізації це питання стає досить проблемним. Як зазначає аналіз та аналітичні довідки обласних державних адміністрацій, практика західних демократій показує, що найефективнішим є громадський контроль і безпосереднє залучення споживачів до вироблення та реалізації політики

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна сказати, що передумови для залучення громадськості за контролем діяльності органів влади в питаннях регулювання споживчих цін на соціально-орієнтовані продукти харчування, цін і тарифів на послуги ЖКГ, існують. Втім, не зазначено як саме громадськість має залучатись до цього процесу та не наведено чіткого механізму контролю громадськості за діяльністю органів влади.

Безумовно, необхідно взяти за практику проводити постійні консультації з представниками громадянського суспільства (ІГС- інститутами громадянського суспільства), вивчати думку громадськості, та проводити публічні громадські обговорення.

Громадськість повинна мати вільний доступ та володіти чіткою та достовірною інформацією стосовно вищезазначених процесів. В свою чергу, необхідно збудувати діалог між владою та громадою для чіткої та прозорої співпраці. Всі заходи сприятимуть розбудові громадянського суспільства та підвищать якість життя населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Батанов В.Б. Принципи місцевого самоврядування як ціннісний вимір сучасного муніципалізму в Україні / В.Б. Батанов // Альманах права. – 2012. – Випуск №3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Almpr/2012_3/01_017.pdf
2. Купрій В., Паливода Л. Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади : навч. посібник / В. Купрій, Л. Паливода К. : Макрос. – 2011. – 192 с.
3. Покатаєв П.С. Здійснення громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів / П.С. Покатаєв // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2011. – № 4. – С. 142–147.
4. Покатаєв П.С. Контроль у системі органів місцевого самоврядування: теорія та практика застосування Монографія. – Запоріжжя : КПУ, 2012. – 288 с.
5. Усаченко Л. Форми взаємовідносин органів державної влади з неурядовим
6. організаціями / Л. Усаченко // Вісн. держ. служби України. – 2008. – № 1. – С. 19–23.
7. Покатаєва О.В. Державна регуляторна політика щодо механізму ціноутворення на товари і послуги для населення / О.В. Покатаєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 3. – С. 142–150.
8. Бабінова О.О. Розвиток місцевого самоврядування у контексті вдосконалення форм співпраці місцевої влади з населенням: світовий досвід / О.О. Бабінова // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4 (5). – С. 150–156.
9. Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. N 996 Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
10. Постанова КМУ від 5 листопада 2008 р. N 976 Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF>
11. Постанова КМУ від 4 січня 2002 р. N 3 Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF/print1330005617355960>
12. Закон України «Про соціальний діалог в Україні» від 23.12.2010 № 2862-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>
13. Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23.09.1997 № 539/97-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>
14. Закон України «Про об'єднання громадян» 16.06.1992 № 2460-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2460-12>
15. Наказ N 7 від 16.01.2007 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13 березня 2007 р. за N 220/13487 «Про затвердження Положення про громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0220-07>
16. Постанова КМУ від 15 січня 2005 р. N 39 «Про Порядок залучення представників громадських організацій до спостережень за зміною цін і тарифів на товари та послуги, що реалізуються населенню, і рівнів заробітної плати працівників галузей економіки» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 696 (696-2011-п) від 29.06.2011}. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/39-2005-%D0%BF>
17. Закон України «Про Про органи самоорганізації населення» 11 липня 2001 року N 2625-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>